

С. П. Ревенко

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ ИДЕНТИЧНОСТИ ЛИЧНОСТИ ЮНОШЕСКОГО ВОЗРАСТА

В статье рассматриваются современные взгляды на развитие и этапы становления идентичности в юношеском возрасте, различные подходы к определению понятия «идентичность», основные аспекты и виды идентичности. Уделяется внимание влиянию сфер жизни на формирование идентичности в студенческом возрасте, так как это является важным регулятором самосознания и социализации человека, что способствует формированию у студентов зрелой, а в дальнейшем, профессиональной идентичности личности.

Ключевые слова: идентичность, идентификация, самоидентичность, профессиональная идентичность, социальная идентичность, этническая идентичность.

S. P. Revenko

MODERN APPROACHES TO STUDING INDENTITY OF PERSONALITY AT YOUTH AGE

The article deals with the modern views on the development and stages of identity formation in adolescence, different approaches to the definition of "identity", the main aspects and types of identity. Attention is paid to the influence of life spheres on the formation of identity at youth age, as this is an important regulator of self-consciousness and socialization of a person. It promotes the formation of mature and then professional personality's identity. Identity is understood as a result of self-consciousness and self-determination. The result of these processes is a dynamic system of views about oneself, estimation of one's own thoughts, acts, feelings, interests, ideals, assessment of oneself as a personality, assessment of one's own place in the world and so on.

Keywords: identity, identification, self-identity, professional identity, social identity, ethnic identity.

Подано до редакції 03.05.2013

УДК 155.2+153.6

С. В. Ситнік

ИНДИВИДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧНИ ПЕРЕДУМОВИ МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

У статті розглянуті теоретичні аспекти проблеми міжособистісної взаємодії. Досліджується зв'язок індивідуально-психологічних особливостей з розвитком міжособистісної взаємодії студентів-психологів. Визначаються провідні риси особистості, що сприяють цьому процесу.

Ключові слова: міжособистісна взаємодія, індивідуально-психологічні особливості, тенденції поведінки особистості у взаємодії.

Актуальність проблеми міжособистісної взаємодії здійснюється в системі об'єктивних відносин, які складаються між людьми в їх суспільному житті. Об'єктивні відносини і зв'язки неминуче і закономірно виникають у будь-якій реальній групі. Людська спільнота не може здійснювати повноцінну сумісну діяльність, якщо не буде встановлений контакт між людьми, які до неї залучені, і не буде досягнуто між ними належного взаєморозуміння. Питання взаємодії належать до найважливіших проблем майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». У зв'язку з цим міжособистісна взаємодія має значення у формуванні особистості студентів-психологів.

Проблема міжособистісної взаємодії досліджувалася в працях вітчизняних психологів (В. С. Агеев, Б. Г. Ананьєв, Г. М. Андреева, О. О. Бодальов, Б. Ф. Ломов, та ін.). У роботах цих авторів міжособистісна взаємодія розглядається в якості складової частини спілкування. У зарубіжній психологічній науці

(М. Аргайл, Е. Берн та ін.) основна увага приділяється поведінковим аспектам феномена «інтерація», його структурним компонентам і механізмам. В. М. Куніцина, Н. В. Казарінова, В. М. Погольша та інші автори виділяють критерії або умови міжособистісної взаємодії [3]. Актуальність та необхідність подальшого вивчення зазначеної наукової проблеми зумовили **мету дослідження**, яка полягає у визначенні індивідуально-психологічних передумов міжособистісної взаємодії. **Завдання дослідження:** 1) дослідити теоретичні основи міжособистісної взаємодії; 2) емпірично визначити зв'язок індивідуально-психологічних особливостей студентів-психологів з успішністю їх міжособистісної взаємодії.

Міжособистісна взаємодія – це складне соціальне психологічне явище, що включає в себе такі акти психічної діяльності, як взаєморозуміння, взаємовплив, взаємодія, взаємовідношення, міжособистісне спілкування та інтегративні феномени сумісності і спрацьовитості.

Під час дослідження міжособистісної взаємодії виокремлюються два класи феноменів: групові явища та міжособистісні процеси в системі «суб'єкт-суб'єкт». Зауважимо, що в першому випадку характер міжособистісної взаємодії визначається не стільки особливостями особистостей, скільки умовами, в яких група функціонує. На якість міжособистісної взаємодії системи «суб'єкт-суб'єкт» впливає адекватність сприйняття, ставлення до партнера взаємодії та міжособистісні відношення.

О. М. Леонтьєв указував, що на характер взаємодії впливають соціальні установки особистості – певних інваріантів «особистісних смислів», які забезпечують стан готовності до відповідних відношень у взаємодії. Взаємодія пов'язана зі сумісною діяльністю. Так, на думку А. Л. Журавлева, Р. Л. Кричевського, суттєвою особливістю структури сумісної діяльності, на відміну від індивідуальної діяльності, є взаємодія між людьми, яка виступає одиницею сумісної діяльності. У той же час, О. І. Донцов, Б. Ф. Ломов, М. М. Обозов відмічають, що сумісна діяльність не може здійснюватися за відсутності обміну індивідуальних діяльностей.

У якості умов успішної взаємодії виступають індивідуальні особливості учасників взаємодії. Це спостерігається, наприклад, під час групового вирішення задач. При цьому спостерігається підсумування пізнавального досвіду у груповій роботі. Підсумуватися може й емоційний досвід партнерів міжособистісної взаємодії. В цілому ряд авторів (В. М. Козубовський, В. В. Рубцов) виділяють як важливу умову міжособистісної взаємодії підсилення сили мотивів цієї взаємодії. Також важливим для підвищення надійності міжособистісної взаємодії є розподіл сил та засобів, що виявляється у врахуванні досвіду знань, умінь учасників взаємодії.

Психологічним результатом міжособистісної взаємодії є встановлення нового рівня відносин між сторонами. Це може бути їх налагодження або ж руйнування, повне припинення. Часто стосунки, які складуються між суб'єктами взаємини, розглядаються лише як емоційні стосунки. Деякі фахівці трактують їх як взаємну готовність суб'єктів до певного типу взаємодії, де фіксуються емоційний і перцептивний компоненти (І. Н. Колобова, 1998). В психології міжособистісної взаємодії приділяється увага умовам і факторам, що впливають на ефективність цього процесу (В. М. Мясіщев, І. Н. Колобова, А. І. Шипілов). Крім того, А. І. Шипілов виділяє п'ять аспектів взаємодії: спонукальний, комунікативний, перцептивний, емоційний і поведінковий.

Розглянемо теорії, які пояснюють внутрішні механізми міжособистісної взаємодії. Найбільш популярними в психології є теорія обміну, психоаналітичний підхід, теорія керування враженнями, концепція символічного інтеракціонізму. Зокрема, Дж. Хоманс, автор теорії обміну, вважає, що люди взаємодіють один з одним на основі свого досвіду, зважаючи на можли-

ві винагороди і затрати. Відповідно до цієї теорії, кожний з нас прагне врівноважити винагороди і затрати, щоб зробити нашу взаємодію стійкою і приємною [4].

Популярністю користується і психоаналітичний підхід, засновник якого, З. Фрейд, вважав, що міжособистісна взаємодія визначається уявленнями, засвоєними в ранньому дитинстві, і конфліктами, які були пережиті в цей період. На думку З. Фрейда, формування груп та їхня привабливість для людини полягає в тому, що вони випробовують почуття відданості і покірності лідерам груп. Це пояснюється автором не стільки особистісними якостями лідерів, скільки тим, що ми ототожнюємо їх з могутніми особистостями, яких у дитинстві уособлювали наші батьки. В основі підходу Е. Гофмана, що отримав назву «теорія керування враженнями», є припущення, що ситуації соціальної взаємодії нагадують драматичні спектаклі, у яких люди, як актори, прагнуть створювати і підтримувати сприятливі враження для прояву і вираження символічного значення, за допомогою яких можна справити гарне враження на інших; люди самі створюють відповідні ситуації.

Найдокладніше інтерактивна сторона спілкування досліджувалася в працях представників символічного інтеракціонізму (Дж. Мід, Г. Блумер), які вважають, що поведінка людей по відношенню одне до одного та предметів навколишнього світу визначається тим значенням, яке вони їм надають.

Інший напрям дослідження взаємодії — транзактний аналіз. Найбільш яскраво транзактний аналіз представлено в праці Е. Берна «Ігри, в які грають люди. Люди, які грають в ігри». З точки зору Е. Берна, кожен з учасників взаємодії може займати одну з трьох позицій, які він означив як Батько, Дорослий, Дитина. Позиція Дитини може бути визначеною як позиція «Хочу!», позиція Батька — як «Потрібно», позиція Дорослого — як об'єднання «Хочу» і «Потрібно». Ці позиції не обов'язково пов'язані з відповідною соціальною роллю, а є психологічним визначенням певної стратегії у взаємодії.

Згідно другого завдання дослідження, був проведений експеримент, мета якого полягала у визначенні індивідуально-психологічних передумов міжособистісної взаємодії. А саме визначався зв'язок індивідуально-психологічних особливостей студентів-психологів з успішністю їх міжособистісної взаємодії. Емпіричне дослідження проводилось на базі Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. У дослідженні взяли участь 46 студентів.

Для вивчення особливостей міжособистісної взаємодії була використана методика «Q-сортування» В. Стефансона. Методика В. Стефансона визначає шість тенденцій поведінки людини в міжособистісній взаємодії. Це такі тенденції, як *залежність*, *незалежність*, *товариськість*, *нетовариськість*, *боротьба*, *унікнення боротьби*. Аналіз первинних даних засвідчив, що середня оцінка за показником склала 4,4 бали,

стандартне відхилення (σ) дорівнювало 1,9 бала. Серед досліджених високий рівень *залежності* виявили 9% (4 чол.), середній рівень – 69% (32 чол.) та низький рівень – 22% (10 чол.). Досліджувані, яким притаманна така характеристика міжособистісної взаємодії, як залежність, виявляють прагнення до прийняття групових стандартів і цінностей: соціальних і морально-етичних. Середня оцінка за тенденцією до незалежності під час взаємодії в групі складала 4,2 бали, стандартне відхилення (σ) дорівнювало 2,6. Високий рівень зазначеної тенденції виявили 17% (8 чол.) досліджуваних; середній рівень – 35% (16 чол.) та низький 48% (22 чол.). Досліджувані, які виявили таку тенденцію поведінки в групі, як незалежність, активно прагнуть до лідерства, впевнені у собі, вимогливі до оточуючих, скептично відносяться до групових норм і цінностей, часто ігнорують правила поведінки у груповому спілкуванні, протиставляють себе лідеру.

Наступний показник за методикою В. Стефансона – товарицькість. Середня оцінка за цим показником складала 7,6 балів, стандартне відхилення (σ) дорівнювало 1,0. Високий рівень зазначеної тенденції виявили 61% досліджуваних (27 чол.); середній рівень – 39% (18 чол.) та низький – 3% (1 чол.). Високий рівень товарицькості свідчить про контактність, прагнення створювати емоційні зв'язки як у своїй групі, так і за її межами. Товарицькість виявляється у відвертості, чуйності, в прагненні надати підтримку оточуючим та виявленні співчуття.

За показником *нетоварицькість* середня оцінка досліджуваних складала 3,7 балів, стандартне відхилення (σ) дорівнювало 1,1. Високий рівень зазначеної тенденції виявили 3% досліджуваних (1 чол.); середній рівень – 54% (25 чол.) та низький 43% (20 чол.). Досліджувані з такою тенденцією взаємодії у групі уникають контактів, ухиляються від емоційних зв'язків з членами групи. Їм притаманна закритість, «холодність» та дистантність у спілкуванні. Вони не схильні виявляти співчуття до оточуючих і не чекають від них дружельності та емоційної підтримки.

Боротьба як тенденція взаємодії в групі досліджуваних отримала середню оцінку 3,5 балів, стандартне відхилення (σ) дорівнювало 1,6. Високий рівень зазначеної тенденції виявили 4% досліджуваних (2 чол.); середній рівень – 48% (22 чол.) та низький 48% (22 чол.). Досліджувані, які мають тенденцію до боротьби, прагнуть брати активну участь у груповому житті, у прийнятті групових рішень, домагатися своїх цілей, контролювати дії оточуючих. Такий індивід намагається досягти більш високого статусу в системі міжособистісних відносин часто шляхом маніпуляцій іншими, створення конфліктних ситуацій, відкритого протиставлення себе лідеру. Йому властива впевненість у собі, непримиренність, впертість, а іноді й жорстокість. Останній показник особливостей взаємодії в групі – уникнення боротьби. За цим показником середня оцінка складала 5,3 бали, стандартне відхилення (σ) дорівнювало 1,8. Високий рівень зазначеної

тенденції виявили 11% досліджуваних (5 чол.); середній рівень – 69% (32 чол.) та низький – 20% (9 чол.). Особи, яким притаманне уникнення боротьби в міжособистісній взаємодії, характеризуються прагненням ухилятися від конфліктної взаємодії з членами групи, зберігати нейтралітет у групових суперечках. Для людини, яка має таку тенденцію, властиві схильність до компромісних рішень і поведінки, відсутність самостійності, прагнення уникати прийняття на себе відповідальності за інших або за виконувану справу. Для визначення зв'язку між особливостями міжособистісної взаємодії, що представлені тенденціями поведінки в ситуації взаємодії, та індивідуально-психологічними особливостями досліджуваних, що вивчалися за допомогою 16 факторного особистісного опитувальника Р. Кеттелла, обчислювався коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона між цими показниками. Отримані результати показали, що є прямий зв'язок між незалежністю і такими факторами особистості, як: (I) твердість ($r=0,322$; при $p<0,05$); і (Q4⁺) напруженість ($r=0,344$; при $p<0,05$); між нетоварицькістю і таким фактором особистості, як (N⁺) проникливість ($r=0,381$; при $p<0,01$); між боротьбою і такими факторами особистості, як (L⁺) підозрілість ($r=0,298$; при $p<0,05$) і (Q4⁺) внутрішня напруженість ($r=0,374$; при $p<0,01$); між уникненням боротьби і такими факторами особистості, як (O⁺) схильність до почуття провини ($r=0,282$; при $p<0,05$) і (Q4⁻) розслабленість ($r=0,290$; при $p<0,05$).

Виявлено зворотній зв'язок між залежністю і таким фактором особистості, як (Q1⁺) радикалізм ($r=0,284$; при $p<0,05$); між незалежністю і таким фактором особистості, як (Q2⁻) соціабельність ($r=0,289$; при $p<0,05$); між боротьбою і таким фактором особистості, як (Q2⁻) соціабельність ($r=0,290$; при $p<0,05$); між уникнення боротьби і такими факторами особистості, як (F⁺) безтурботність ($r=0,381$; при $p<0,01$) і (Q4⁺) сміливість ($r=0,372$ при $p<0,01$).

Таким чином, високий рівень розвитку такої тенденції поведінки в міжособистісній взаємодії, як *незалежність*, пов'язаний з такими рисами особистості, як розсудливість, гнучкість у судженнях, практичність, логічність, а також зібраність, енергійність, соціабельність, орієнтація на власні рішення. Тенденція поведінки *нетоварицькість* спостерігається у досліджуваних, яким притаманні такі риси особистості, як нетактовність, невміння аналізувати мотиви партнера. Наступна тенденція поведінки міжособистісної взаємодії це *боротьба*. Досліджуваним з такою тенденцією часто притаманні такі риси особистості, як незалежність в соціальній поведінці, енергійність, підвищена мотивація, занепокоєння, самостійність, прагнення мати власну думку. Щодо уникнення боротьби, яка спостерігається у деяких досліджуваних, то вони виявили такі риси особистості, як тривожність, невпевненість у собі, почуття провини, фрустрованість, обережність, соціальна пасивність.

Серед досліджених тенденцій поведінки в міжосо-

бистісній взаємодії студентів-психологів виокремимо такі, що сприяють успішній взаємодії і такі, що не сприяють їй. До першої групи відносимо такі тенденції поведінки, як товарицькість, незалежність. До другої групи відносимо нетоварицькість, залежність. Щодо тенденції *боротьба – уникнення боротьби*, то в залежності від рівня його прояву він може або сприяти, або не сприяти успіху міжособистісної взаємодії студентів-психологів. Для дослідження індивідуально-психологічних передумов міжособистісної взаємодії ми відібрали групу студентів-психологів, які виявили оптимальні для успішної взаємодії тенденції поведінки, та групу студентів, які виявили переважно тенденції поведінки, що заважають міжособистісній взаємодії.

Досліджувані, які віднесені до групи успішних в міжособистісній взаємодії та ті, що віднесені до неуспішних, були обстежені за допомогою 16-PF особистісного опитувальника Р. Кеттелла. Побудовані за результатами тестування особистісні профілі окремо для успішних студентів-психологів в міжособистісній взаємодії та неуспішних (рис. 1). Як ми бачимо з рисунку 1, особистісні профілі різняться. Спостерігаються більш високі оцінки за факторами тесту «успішних» досліджуваних порівняно з «неуспішними». Зокрема, за фактором (А) середні оцінки у досліджуваних, віднесених до категорії успішних у міжособистісній взаємодії, складає 7,4 бали; у неуспішних 3,6 бали. Тобто успішні характеризуються готовністю до співробітництва, товарицькістю, доброзичливістю. Водночас, неуспішні виявилися більш холодними, скептичними, безкомпромісними в міжособистісній взаємодії. Також значна різниця між успішними і неуспішними виявлена за фактором С, відповідно, середні оцінки 5,3 та 4,1. Це свідчить про емоційну стабільність, впевненість досліджуваних віднесених до групи успішних. Неуспішні частіше виявляють емоційну нестійкість, роздратованість, схильність до невиправданих переживань.

Значні розбіжності в оцінках успішних та неуспішних зафіксовано за фактором Е, середні бали 8,1 та 3,4. Це вказує на такі риси успішних, як незалежність, твердість, серйозність. Разом з тим, неуспішні виявилися

поступливими, сором'язливими, комфортними. Є різниця в оцінках за фактором Н, середній бал успішних складає 6,1, неуспішних 3,7, тобто успішні характеризуються як сміливі, рішучі, жваві. Неуспішні частіше виявляють нерішучість, сором'язливість та схильність відгороджуватися від оточуючих людей. Відмітимо також, що за фактором Q1 успішні отримали середню оцінку 5,1, неуспішні 3,6. У зв'язку з цим успішні розглядаються як схильні до експериментування та нововведень у міжособистісній взаємодії. Неуспішні уникають будь-яких змін у взаємодії. Вони дотримуються встановлених норм, принципів, традицій.

Розбіжності за фактором Q2, середні оцінки 5,4 та 2,5, засвідчили, що успішні у міжособистісній взаємодії досліджувані надають перевагу власній думці, незалежні у поглядах, намагаються до самостійних рішень і дій. Неуспішні – залежні від групи, чужої думки, орієнтовані на соціальні схвалення. Фактор Q3, середні оцінки досліджуваних 4,8 та 7,8, вказує про самоконтроль, сильну волю, дисциплінованість досліджуваних, віднесених до групи успішних в міжособистісній взаємодії. Неуспішні виявили брак самоконтролю, внутрішню конфліктність, недисциплінованість. Дещо менше розбіжності спостерігаються за факторами О та N, відповідно, середні оцінки 7,4 та 6,1; 5,8 та 6,9. З огляду на ці фактори успішних студентів-психологів у міжособистісній взаємодії можна охарактеризувати як спокійних, впевнених, відкритих, честюлюбних. Щодо неуспішних, то їм притаманні непевненість, тривожність, репресивність і водночас несхильність аналізувати мотиви поведінки інших. Певна різниця є в оцінках за фактором Q4. Середні оцінки 5,3 та 4,7, що вказують на підвищену енергійність, схвилюваність успішних порівняно з неуспішними, які частіше виявляють недостатню мотивацію, в'ялість, лінощі. За факторами В, G, М розбіжності незначні. Відповідно, середні бали 4,3 і 4,1; 6,9 і 7,1; 4,5 і 4,6. Тобто за розвитком мислення, принциповості, практичності досліджувані, що віднесені до успішних та неуспішних в міжособистісній взаємодії, майже не відрізняються.

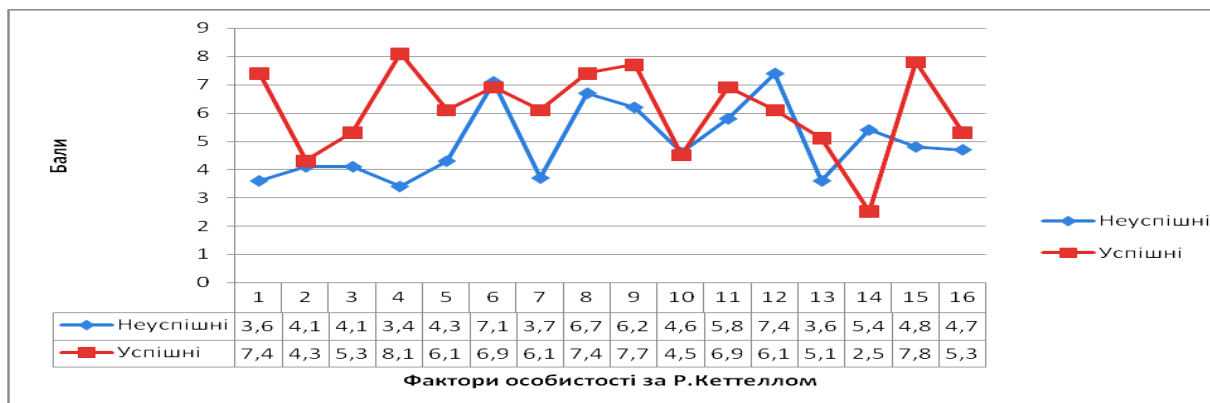

Рис. 1 Профілі особистості успішних і неуспішних студентів-психологів в міжособистісній взаємодії

Таким чином, отримані результати вказують на значення індивідуально-психологічних особливостей для успіху в міжособистісній взаємодії.

Проведене теоретичне та експериментальне дослідження дозволило зробити наступні висновки:

1. Міжособистісна взаємодія – особистий контакт двох і більше осіб, що має наслідком взаємні зміни їх поведінки, діяльності, відносини й установки.

2. Ознаками успішної міжособистісної взаємодії виступає наявність єдиних цілей учасників взаємодії, загальна мотивація, розподіл єдиного процесу взаємодії на окремі пов'язані дії, взаємозалежність і взаємозв'язок учасників взаємодії, координованість та узгодженість дій, наявність єдиного кінцевого результату, єдине просторово-часове функціонування учасників взаємодії.

3. Розвиток міжособистісної взаємодії залежить від зовнішніх та внутрішніх умов. До перших відносяться соціально-політична ситуація в країні, моральні цінності суспільства, тип групи та ін. До других – індивідуально-психологічні особливості членів групи, рівень розвитку умінь, навичок, наявність досвіду взаємодії, тенденції поведінки в міжособистісній взаємодії та ін.

4. Міжособистісній взаємодії сприяють такі стійкі тенденції поведінки її учасників, як товариськість і

незалежність. Щодо тенденції «боротьба»-«уникнення боротьби», то, в залежності від рівня його прояву, вона може або сприяти, або не сприяти успіху міжособистісної взаємодії студентів-психологів.

5. Психологічний портрет студентів-психологів, які успішно взаємодіють між собою, охоплює такі риси особистості, як готовність до співробітництва, товариськість, доброзичливість, емоційна стабільність, впевненість, незалежність, твердість, серйозність, сміливість, рішучість, схильність до експериментування та нововведень у міжособистісній взаємодії. Щодо студентів, що є неуспішними в міжособистісній взаємодії, то їм притаманні такі риси, як комфортність, нерішучість, сором'язливість, залежність від групи, чужої думки, орієнтованість на соціальні схвалення, недисциплінованість, невпевненість, тривожність, неохочість аналізувати мотиви поведінки інших.

6. Урахування індивідуально-психологічних особливостей учасників міжособистісної взаємодії у навчальній та виховній роботі вищого навчального закладу є неодмінною умовою вдосконалення цієї взаємодії.

Перспективи подальшого дослідження цієї проблеми пов'язані з поглибленим вивченням психологічних детермінант міжособистісної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеев В. С. Межгрупповое взаимодействие: Социально-психологические проблемы / В. С. Агеев. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1990. – 240 с.

2. Журавлев А. Л. Психология управленческого взаимодействия (теоретические и прикладные проблемы) / А. Л. Журавлев. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2004. – 476 с.

3. Куницына В. Н. Межличностное общение: [учебн. для вузов] / В. Н. Куницына, Н. В. Казаринова, В. М. Погольша. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.

4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: [підр.] / у 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.

С. В. Сытник

ИНДИВИДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ МЕЖЛИЧНОСТНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СТУДЕНТОВ-ПСИХОЛОГОВ

В статье рассмотрены теоретические аспекты проблемы межличностного взаимодействия. Исследуется связь индивидуально-психологических особенностей с развитием межличностного взаимодействия студентов-психологов. Выделяются основные черты личности, способствующие этому процессу.

Ключевые слова: межличностное взаимодействие, индивидуально-психологические особенности, тенденции поведения личности в процессе взаимодействия.

S. V. Sytnik

INDIVIDUALLY-PSYCHOLOGICAL PRECONDITIONS OF INTERPERSONAL INTERACTION OF STUDENTS-PSYCHOLOGISTS

The article considers theoretical aspects of interpersonal interaction. The relation between individual psychological characteristics and the development of interpersonal interaction between students-psychologists is investigated. The basic personality traits that promote this process are determined. It is specified that interpersonal communication involves such acts of mental activity as mutual understanding, mutual influence, interaction, interpersonal communication and integrative phenomena of compatibility. Signs of successful interpersonal interaction are the presence of common objectives participants in the interaction, the overall motivation, the distribution of a single interaction process into separate related action, interdependence and interrelation of participants in the interaction, coordination and coherence, the

presence of a single end result. An empirical study of individual psychological preconditions of interpersonal interaction between students-psychologists showed that this interaction is facilitated by such consistent trends of behavior of its members as sociability and independence. Psychological portrait of students who successfully interact with others is characterized by such personality traits as willingness to cooperation, sociability, emotional stability, confidence, independence, strength, seriousness, courage, etc. Students who are unsuccessful in interpersonal interactions are characterized by such features as comfort, indecisiveness, shyness, dependence on the group opinion of others, focus on social approval, indiscipline, insecurity, anxiety, etc.

Keywords: interpersonal communication, individual psychological characteristics, behavioral patterns in the process of interaction.

Подано до редакції 16.05.2013
